

נגיעות מפרשת השבוע פינחס

בפרשת השבוע נקרא על שכרו של פינחס, חלוקת הארץ בגורל, בנות צלופחד, דיני ירושה, מינוי יהושע כמחליפו של משה ועוד.

הפרשה אקטואלית כרגיל כאשר היא מדברת על חילופי הנהגה אלא שהתורה מלמדת על ביצוע העברת ההנהגה בצורה ראויה, מעוררת כבוד ובאופן האידיאלי ביותר. משה גדול הנביאים ומנהיגי ישראל הרועה הנאמן שהנהיג את עם ישראל לאורך 40 שנים קשות מעביר את ההנהגה לתלמידו יהושע דווקא על סף הכניסה לארץ המובטחת. מתבצעת חפיפה מלאה תוך מתן ברכת הדרך והמלצות על המחליף ומתן "טיפים" מועילים ליורש. משה עם כל יכולותיו והישגיו מפנה את מקומו ללא שיקולי אגו מתוך שיקולי טובת העם וללא יצירת זעזועים. יהושע תלמידו אכן ממשיך את דרכו באמונה וצניעות ומנהיג את עם ישראל ברוחו ובדמותו של משה מורו ורבו.

אנו קוראים פסוק חריג אשר אין כמוהו בכל התורה כולה. במקום הביטוי הרגיל בתורה "וידבר ה' אל משה לאמור", המופיע בכל עת שמתחדש ציווי, לדורות או לשעה, יש בפרשתנו ביטוי הפוך: "וידבר משה אל ה' לאמור" ובעקבותיו ממנה הקב"ה את יורשו של משה בהנהגת עם ישראל.

הרב יצחק שילת אומר- אדם אינו יכול לפנות כלפי שמים בלשון של דרישה וציווי, וכי יש אדם חי שיכול לדרוש דרישה שהיא אמת וצדק מוחלטים, כציווי של הקב"ה? כל אדם נגוע בחולשות, וברצונותיו מעורבות מיד נגיעות אישיות ואינטרסים. אין אדם, כולל משה רבנו, שיכול לומר לקב"ה מה לעשות. הפעם היחידה שבה משה משתמש בביטוי הזה היא כאשר הוא מבקש מה' למנות לו יורש. כאשר זמנו מגיע לסיים את משימתו בחיים ולפנות את מקומו ליורש. כל מבוקשו הוא שאחריו לא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה - אין כאן נגיעות אישיות, משה רבנו מתנהג כהרגלו כמנהיג הפועל "נטוי" לטובת העם. הוא אינו ממליץ את מי למנות אחריו "וידבר משה אל ה' לאמור יפקוד ה' - להי הרוחות לכל בשר איש על העדה". אין לו שום בקשות אישיות רק שיהיה "איש על העדה, אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם, ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה". "ואכן, הקב"ה נענה לבקשת משה, וכביכול עונה לו: יפה דרשת, ביקשת "איש" - אמנם כן, מה שחשוב הוא שיהיה "איש, אשר רוח בו" שאישיותו היא שאר רוחו, ואין ראוי לכך יותר ממי שזכה לשמש אותך וללמוד ממך "קח לך את יהושע בן נון" האיש עליו נאמר "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל". יהושע ביטל עצמו בפני משה שימש כמשרתו, העריך אותו והיה בעל מרץ כנער והוא זכה והיה למנהיג.

הרב יהושע ויצמן מביא את פירוש רש"י על הפסוק "וצויתיה אותו לעיניהם" על ישראל, דע שטרחנין הם סרבנים הם, על מנת שתקבל עליך. משה מצוה את יהושע לקבל את ההנהגה על ישראל, למרות שהם סרבנים וטרחנים הרמב"ן חולק על רש"י משום שנאמר בכתוב: "וצויתיה אותו לעיניהם", "ואין זה ראוי לומר לעם בפניו שהם סרבנים וטרחנים. זה עלול לגרום להם להיות כאלה, ולהתקבע על הדימוי העצמי כטרחנים. ועוד מוסיף הרמב"ן: ומדרך המוסר שיזהיר להם בפני עצמן מהיותם עוד טרחנין וסרבנין... אם ישראל סרבנים - יש לטפל בכך. יש לומר להם שלא יהיו כאלה, ולחנך אותם. המנהיג לא צריך לקבל את הציבור כפי שהוא, אלא לרומם אותו, לחנך אותו ולהוליכו בדרך ישרה. משה היה צריך לומר לעם: עד עכשיו הייתם טרחנים וסרבנים. עכשיו יש מנהיג חדש, וזו הזדמנות לפתוח דף חדש. רש"י מדגיש, שהמנהיגות היא חובה, ולא זכות. כשאדם מתמנה להיות מנהיג, הוא לא קיבל "צ'ופר" לא זכה בפרס, אלא להיפך, הוא קיבל על עצמו חובה גדולה. הוא "עבד לעם קדוש" כפי שהיה הרב קוק זצ"ל חותם על מכתביו. אין זו שררה שהכבוד בצידה, אלא עבודת לציבור, אף שהם טרחנים וסרבנים. הרמב"ן מדגיש, שמנהיגות עניינה אחריות. אם הציבור הוא סרבן - על המנהיג מוטלת אחריות לתקן את המציאות. המנהיג לוקח אחריות על המציאות, ופועל לשנות אותה ולעשותה טובה יותר.

שבת שלום.